EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

LAUSUNTO

21.5.2024

Pertti Rauhio
Eduskunnan hallintojohtaja

Perustuslakivaliokunnalle

VNS 2/2024 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028

Julkisen talouden suunnitelmien laatimisessa on huomioitava eduskunnan yksinomainen budjettivalta ja siihen liittyen eduskunnan budjettiautonomia.

Julkisen talouden suunnitelmat 2024–2027 ja 2025–2028

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa (20.6.2023, Vahva ja välittävä Suomi) eduskunnan pääluokan 21 osalle oli kirjattu julkisen talouden vahvistamisessa säästöpäätöksenä kahteen miljoonaan nousevat määrärahavähennykset. Vähennykset oli porrastettu siten, että 200 000 euroa toteutuisi vuonna 2025, 700 000 vuonna 2026 ja koko säästö vuodesta 2027 alkaen.

Ensimmäisessä hallituksen hyväksymässä julkisen talouden suunnitelmassa (9.10.2023), kappaleessa ”Valtionhallinnon toimintamenosäästöt ja tuottavuusohjelmat”, todetaan, että ”hallitus toteuttaa valtionhallinnon tuottavuusohjelman, jolla tavoitellaan n. 240 miljoonan euron säästöä vuoden 2027 tasolla.” Asiaa havainnollistavassa taulukossa (s. 47) kirjataan eduskunnan säästävän edellä mainitun 2 miljoonaa euroa vuoden 2027 tasolla.

Hallituksen talousarviokehysneuvotteluiden päätöksissä (ns. riihipäätökset, 16.4.2024) kirjattiin eduskunnan toimintamenosäästöiksi aiemmin päätettyjen säästöjen lisäksi osuutta kehysneuvotteluissa eri hallinnonaloille kohdennetuista säästöistä sekä säästöjen aikaistus vuodelle 2024.

Viimeisimmässä julkisen talouden suunnitelmassa (24.4.2024) ei mainittujen riihipäätösten mukaisia lisäsäästöjä tai aikaistuksia ole kirjattu valtionhallinnon tuottavuusohjelmaan, mutta alkuperäinen 2 miljoonan säästö on siinä näkyvissä.

Menettely julkisen talouden suunnitelmien laatimisessa eduskunnan osalta

Eduskunta päättää varainhoitovuodeksi kerrallaan valtion talousarvion. Samoin julkisen talouden suunnitelma käsitellään selontekomenettelyssä eduskunnassa. Tämän kanssa johdonmukaista on, että suunnitelmaan liitetään eduskunnan talousarviokehykset siten, että eduskunta toimittaa valtionvarainministeriölle eduskunnan kanslian ja eduskunnan muiden virastojen toiminta- ja taloussuunnitelmat, jotka valtiovarainministeriö huomioi osana julkisen talouden suunnitelmaa.

Eduskunnan kansliatoimikunta on käsitellyt eduskunnan virastojen talousarviokehyksiä ja niiden valmistelun suhdetta eduskunnan perustuslakiin perustuvaan budjettiautonomiaan. Käydyssä keskustelussa 14.9.2023 kansliatoimikunta linjasi eduskunnan tekevän oma-aloitteisesti tuottavuutta parantavia menosäästöjä. Virkavalmistelun ohjeeksi asetettiin hallitusohjelman liitteeseen kirjattu 2 miljoonan euron säästötavoite (2027).

Julkisen talouden suunnitelman 2025–2028 perusteella käydyssä keskustelussa (2.5.2024) eduskunnan kanslian ja eduskunnan muiden virastojen toiminta- ja taloussuunnitelman valmistelun perustaksi asetettiin osallistuminen valtion tuottavuusohjelmaan ottaen kuitenkin huomioon eduskunnan aseman ja eduskunnan toiminnan erityispiirteet. Eduskunnan kanslian toiminnan ja talouden suunnittelun on toteutettava kansliatoimikunnan 14.12.2023 hyväksymää kanslian strategiaa, joka koskee vuosia 2024–2027.

Valmistelun lähtökohtana on säästöjen toteuttaminen vuodesta 2025 alkaen siten, että ensimmäisenä vuonna niistä toteutetaan 10 %, vuonna 2026 35 % ja vuonna 2027 säästötavoite kokonaisuudessaan. Säästöt kohdennetaan ns. pysyviin, eli myöhempiin vuosiin vaikuttaviin menoihin ja vastaavasti suunnittelukaudelle osuvia kertaluontoisia menoja käsitellään erikseen.